4 Şubat 2016 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 10.05
BAŞKAN: TBMM Başkanı İsmail KAHRAMAN
-----0-----

BAŞKAN – Anayasa Mutabakat Komisyonumuzun değerli üyeleri, sayın basın mensupları, ekranda bizleri izleyen aziz milletimiz; Türkiye Büyük Millet Meclisimizin 26'ncı Yasama Döneminde oluşturduğumuz, sivil anayasa konusunda çalışacak olan Komisyonumuzun bu ilk toplantısında sizleri saygılarımla selamlayarak sözlerime başlıyorum.

24'üncü Dönemde başlatılan ancak tamamlanmayan yeni ve sivil bir anayasa yapım sürecine yeni bir şevk, heyecan ve gayretle tekrar başlıyoruz. Bu çalışmaların hayırlara vesile olmasını ve bir an önce muvaffakiyetle neticelenmesini diliyorum. Milletimizin 1 Kasım 2015 tarihinde yapılan genel seçimle yetkilendirdiği temsilcileri tarafından anayasa yapılması anlamına gelen bu çalışmanın siz değerli Komisyon üyelerinin çabalarıyla başarıya ulaşacağına inanıyorum.

Bilindiği gibi, Başbakanımız Sayın Profesör Doktor Ahmet Davutoğlu'nun, siyasi partilerimizin, yeni bir anayasa çalışmasının başlatılması yolundaki yaptığı temaslar sonucunda olumlu yaklaşımlarını göz önüne alarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi parti genel başkanlarına birer mektup göndermiştim. Siyasi partilerimizin genel başkanları, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu, Halkların Demokratik Partisi Eş Başkanları Sayın Figen Yüksekdağ ve Sayın Selahattin Demirtaş ve Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli başta olmak üzere, Komisyonda görev alan milletvekili arkadaşlarımıza, bu Komisyonun oluşması için katkı veren, anlayış gösteren ve süreçte bize destek ve cesaret verecek, yardımı olacak herkese şükranlarımı ifade ediyorum.

Başkanlığını yapacağım bu Komisyonda, AK PARTİ'den Sayın Cemil Çiçek, Sayın Ahmet İyimaya, Sayın Abdulhamit Gül; Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Bülent Tezcan, Sayın Namık Havutça, Sayın Ömer Süha Aldan; Halkların Demokratik Partisinden Sayın Mithat Sancar, Sayın Meral Danış Beştaş, Sayın Garo Paylan; Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Oktay Öztürk, Sayın Mehmet Parsak ve Sayın Kadir Koçdemir üye olarak partilerince görevlendirilmişlerdir. Milletimizin yeni bir anayasa beklentisine en iyi şekilde cevap vereceğine inandığım sayın Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarıma başarılar diliyorum.

Değerli milletvekilleri, gayemiz, Türkiye'mizin geleceğini çağdaş, çoğulcu demokrasi esaslarına uygun, insan hak ve hürriyetlerine saygılı ve öznesi insan olan, insana hizmet için teşkilatlanmış, kudretli, kuvvetli, üniter yapıda bir hukuk devleti yapılanmasını ortaya koyacak bir sistemi inşa etmek olmalıdır. Milletimiz bizleri meseleleri çözümlememiz için görevlendirdi. Çözüm üretmek ve zorlukların üstesinden gelmek durumundayız. Zayıfların silahı şikâyet ve şiddettir. Zorluklar da mecburiyetler gibidir, var diye kabul ederseniz var olurlar. Zorluklar başarının değerini artıran süslerdir. Çözümde görev almayanlar sorunun bir parçası olurlar. Engelleri aşamayanlar, onları aşılmaz görenlerdir. Bir düşünürün dediği gibi "Ya başlamamalı ya da bitirmelidir." Gerçeği, çareleri birlikte arayacağız ve sonuca gitme ümidini hiç ama hiç kaybetmeyeceğiz. Sonuçları değiştirecek olan başlangıçlardır. Bugün başlangıcını yaptığımız

yolculuk inanıyorum ki başarıyla sonuçlanacaktır. Aksi takdirde milletimizin beklentilerini boşa çıkartmış olacağız. Milletimiz engin ruh zenginliğine sahiptir, hakşinastır, ariftir. Ancak içinden aydınlananlar dışına ışık verir. Manevi ve millî değerlere ve ruh köküne sahip milletimiz birçok zorluğu aşmıştır. Türkiye'mizin geleceği parlaktır. Türkiye, tarihî misyonunun yüklediği yükü taşıyacaktır, büyük mesafeler katetmiştir ve edecektir.

Anayasalar, vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini koruyan, vatandaş ile devlet arasındaki ilişkiyi düzenleyen, kaynaşmayı sağlayan, devletin temel kurumlarının nasıl işleyeceğini tanımlayan metinlerdir. Bazı anayasalar devletin ve toplumun değişen şartlara göre kendisini yenilemesini, yeni durumlara intibak etmesini engelleyen ya da son derece zorlaştıran metinler de ihtiva etmektedir.

Mevcut Anayasa imkân vermediği için birçok yasal düzenlemeyi yapamıyoruz. Demokratik bir anayasanın yapılması, diğer kanunlarda gerekli değişikliklerin yapılmasının önünü açacaktır. Türkiye'nin, ithal ve taklit olmayan, günün şartlarına cevap veren, geleceğin büyük Türkiye'sini inşa edecek, yalın, sürekli değişiklik yapılmasını gerektirmeyen, kalıcı nitelikte yeni bir anayasaya ihtiyacı bulunmaktadır. Anayasa'mızın uzun vadeli, yol gösterici, efradını cami ağyarını mâni nitelikte, kısa ve özlü bir temel kanun olması gereklidir diye düşünüyorum. Teferruatlı anayasalar, diğer hukuki düzenlemelerin günün şartlarına uygun hâle getirilmesini önlemekte, devletin hareket kabiliyetini sınırlamakta, yeni şartlara uyma kabiliyetini ortadan kaldırmakta, gelişmeyi engellemektedir; sorun çözmesi gerekirken sorun hâline gelmektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, 24'üncü Dönem Anayasa Uzlaşma Komisyonu çalışmalarında yeni anayasa yapımı için oldukça uzun bir zaman ayrıldığı ve emek sarf edildiği görülecektir. Çalışmalar 19 Ekim 2011 tarihinde başlamış ve yirmi beş ay sürmüştür. Geçmiş anayasalarımıza bakıldığında, 1876 Anayasası iki buçuk ay, 1921 Anayasası iki ay, 1924 Anayasası üç ay on gün, 1961 Anayasası dört buçuk ay, 1982 Anayasası ise sekiz ay on günde hazırlanmıştır. 1876 tarihli Kanuni Esasi, ilk anayasamız olarak 119 maddeden oluşmuş, 7 kere değişikliğe uğramış ve kırk sekiz yıl yürürlükte kalmıştır. Teşkilatı Esasiye Kanunu adını taşıyan 1921 Anayasası 24 maddeden teşekkül etmiş, 2 kez değişikliğe uğramış ve üç yıl yürürlükte kalmıştır. 1924 Teşkilatı Esasiye Kanunu'muz 106 maddeden oluşmuş, Meclis kararıyla, toplamda 7 kez değişikliğe uğramış ve otuz altı yıl yürürlükte kalmıştır. 157 maddeden oluşan 1961 Anayasası ise yürürlükte kaldığı on dokuz yılda 7 kez değişikliğe uğramıştır. 177 maddeden oluşan ve hâlen yürürlükte olan 1982 Anayasası'nda da otuz dört yıl içinde 17 kez değişiklik yapılmıştır.

Değerli Komisyon üyeleri, Meclisimiz, bir bütün olarak tüm Türkiye'mizin Meclisidir, millî iradeyi ve milletin egemenliğini temsil etmektedir. Komisyonumuzun sayın üyelerinin mensubu olduğu siyasi partiyle olan bağlılıklarının Komisyon çalışmalarında uzlaşma ortamını zedelemeyeceğine inancım tamdır. Ortak aklı harekete geçirerek ve fikir teatisinde bulunarak anayasa yapım sürecini başarıyla neticelendireceğimize inanıyorum. Hareket noktamız ve hedefimiz millet-devlet kaynaşması olmalıdır. Türkiye'nin, toplumsal kutuplaşmayı önleyecek, milletçe birlik ve beraberliğimizi güçlendirecek yeni bir anayasaya ihtiyacı bulunduğu kesindir. Günümüzün ihtiyaçlarına cevap verecek bir anayasa düzeni, köklü bir değişiklikle ve yeni bir anayasanın kabulüyle mümkün olabilecektir.

Değerli Komisyon üyeleri, 24'üncü Yasama Döneminde yapılan çalışmalar her ne kadar yarım kalmışsa da Komisyonumuza ciddi bir birikimin aktarılmasına vesile olmuştur. 24'üncü Yasama Döneminde, 19 Ekim 2011 tarihinde çalışmalarına başlayan Anayasa Uzlaşma Komisyonunun faaliyet sürecinin ilk aşaması katılıma ayrılmış ve bu aşama 2012 yılı Nisan ayının sonuna kadar devam etmiştir.

Komisyonun Başkanlığını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı sıfatıyla Sayın Cemil Çiçek yürütmüştür. Bu çalışmalar, 2013 yılı sonlarında bir taslak metin üzerinden mutabakat sağlanamadan nihayete ermiştir. 172 maddeden oluşan, oluşması planlanan taslağın 60 maddesinde uzlaşma sağlanmış, sonrasında görüşmeler tıkanmış ve sonuç alınamamıştır.

24'üncü Yasama Döneminde Anayasa Uzlaşma Komisyonu çalışması kapsamında, katılım aşamasında 3 alt komisyon kurulmuş ve bu komisyonlar bu ilk aşamanın tamamlandığı 2012 Nisan ayı sonuna kadar kamu kurumu, üniversite, sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere 160 kuruluşu dinlemiştir. Komisyon, 165 üniversite, 78 il barosu, 60 siyasi parti, 18 belediye birliği, 17 kamu niteliğindeki meslek kuruluşu, 7 yüksek mahkeme, 7 kamu görevlileri sendikaları üst kuruluşu, 6 muhtarlar derneği, 4 işçi ve işveren sendikaları üst kuruluşundan yazıyla görüş istemiştir. Ayrıca, RTÜK, Vilayetler Hizmet Birliği ve Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığından da yazıyla görüş talep edilmiştir.

Bunun yanı sıra, 14.538 dernek, 4 binden fazla vakıf, 1.700 yerel ve ulusal radyo ve 197 yerel televizyondan e-posta vasıtasıyla görüş talep edilmiştir. Komisyonun resmî İnternet sayfası üzerindeki görüş bildirme sistemi üzerinden 66.015 kişi, e-postayla 1.872 kişi veya kuruluş, posta yoluyla da 1.050 kişi veya kuruluş görüş açıklamıştır. Gönderilen görüşlerin, 104 üniversite, 102 dernek, 58 vakıf, 34 meslek örgütü, 32 platform, çatı kuruluşları dâhil olmak üzere 30 sendika, 21 kamu kurumu, 21 siyasi parti, 19 diğer sivil toplum kuruluşları ve 5 enstitüye ait olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Komisyon Başkanı ve üyeleri Anayasa Platformu tarafından 12 ilde organize edilen "Türkiye Konuşuyor" toplantılarına destek vermişlerdir.

Anayasa Uzlaşma Komisyonu çok sayıda toplantı yapmıştır. 19'u Türkiye Büyük Millet Meclisinde, 1'i İstanbul'da olmak üzere 20, alt komisyonlar tarafından da 57 olmak üzere toplam 77 toplantı gerçekleştirmiştir. Yeni kurulan Komisyonumuz geniş kapsamlı ve takdire değer bu birikimden faydalanacak, böylece çalışmalar en kısa sürede tamamlanacaktır.

24'üncü Yasama Döneminin Meclis Başkanı Sayın Cemil Çiçek Başkanlığında Anayasa Uzlaşma Komisyon üyeleri: Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Ahmet İyimaya, Sayın Mustafa Şentop, Sayın Mehmet Ali Şahin; Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Süheyl Batum, Sayın Rıza Türmen, Sayın Atilla Kart; Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Tunca Toskay, Sayın Oktay Öztürk, Sayın Faruk Bal; Barış ve Demokrasi Partisinden Sayın Ayla Akat Ata, Sayın Altan Tan, Sayın Sırrı Süreyya Önder ve Sayın Bengi Yıldız görev almışlardır. Ayrıca, sürece katkıda bulunan sivil toplum kuruluşlarına, vakıf ve derneklere, kurum ve şahıslara huzurlarınızda ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, bugünden itibaren çalışmalarına başlayacak olan Komisyon, önceki çalışmalardan yararlanarak yeni bir başlangıç yapacaktır. Bu çalışmaların bir mutabakatla neticelendirileceğini ümit ediyorum. Böylece, 26'ncı Yasama Dönemi siyasi tarihimizde müstesna bir yere sahip olacaktır. 24'üncü Yasama Döneminde kurulan Anayasa

Uzlaşma Komisyonunun yaptığı çalışmalar ile mevcut Komisyon çalışmalarının rahatça takip edilebilmesini sağlayacak ve kolaylıklar temin edecek düşüncesiyle, Komisyonumuzun "Anayasa Mutabakat Komisyonu" olarak adlandırılmasının doğru olacağı düşüncesindeyim.

Komisyon çalışmaları hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi ve çalışmaların desteklenmesi yönünde siz basın mensuplarımızın çok büyük katkı sağlayacağına inanıyorum.

Tabiatıyla, yeni bir anayasa yapımı süreci kolay bir süreç değildir; sabır, dikkat, emek ve ihtimam isteyen zorlu bir süreçtir. Bildiğiniz gibi, kanunların yapılmasında iki yol vardır. Hükûmetin hazırladığına kanun tasarısı, milletvekillerinin hazırladığına kanun teklifi denmektedir. Anayasa'da yapılacak değişiklikler milletvekillerinin vereceği kanun teklifiyle olur. Buna ait hükümler Anayasa'nın 175'inci maddesinde düzenlenmiştir. Özetlemek gerekirse: Anayasa hususundaki kanun teklifleri milletvekili tam sayısının en az üçte 1'inin yani 184 milletvekilinin imzasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulur. Teklifler Anayasa Komisyonunda görüşülür. Teklif daha sonra Genel Kurulda iki defa görüşülmekte, birinci görüşmede önce, teklifin tümü üzerinde konuşmalar yapılmaktadır. Konuşmaların ardından teklifin maddelerine geçilmesine ait gizli oylama yapılır. İkinci görüşmede yalnızca, maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önergeleri görüşülür. İkinci görüşmede üye tam sayısının beşte 3'ünden yani 330'dan az oy alan maddeler reddedilmiş sayılır. İkinci görüşmeden sonra ise teklifin tümüne ilişkin gizli oylama yapılır. Üye tam sayısının beşte 3'ünden yani 330'dan az oy alan teklifler reddedilmiş sayılır. Kanun teklifi üye tam sayısının beşte 3'ü olan 330 ila 367 arasında bir oyla kabul edilirse doğrudan referanduma gidilir. Meclis üye tam sayısının üçte 2 çoğunluğu olan 367 ve daha fazla bir oyla kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin kanunun tümü veya gerekli görülen maddeleri Cumhurbaşkanı tarafından halkoyuna sunulabilir. Halk oylamasına sunulmayan Anayasa değişikliğine ilişkin kanun veya ilgili maddeler Resmî Gazete'de yayımlanır. Halkoyuna sunulan Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların yürürlüğe girmesi için halk oylamasında kullanılan geçerli oyların yarısından çoğunun kabul oyu şeklinde olması gerekir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların kabulü sırasında, bu kanunun halk oylamasına sunulması hâlinde Anayasa'nın değiştirilen hükümlerinden hangilerinin birlikte, hangilerinin ayrı ayrı oylanacağını karara bağlar. Komisyonumuzun yapacağı çalışmalar sonunda hazırlanacak olan taslak metin, ümit ederim ki, tüm siyasi partilerimizden milletvekillerinin ortak imzasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

1961 Anayasası'nın hazırlanması sürecine ilişkin bir anekdotu nakletmek istiyorum: 1961 Anayasası'nı hazırlayan heyette bulunan anayasa hukuku profesörü Hüseyin Nail Kubalı Bey'le bir sohbetimdeki beyanları şöyleydi: 1975 yılıydı, kendisine "Hocam, hazırladığınız Anayasa'nın tatbikatını ve ortaya çıkan sıkıntı ve tıkanıkları yaşadınız, ne dersiniz?" diye sordum. "Biz odadaki 23 kişiye anayasa hazırlamışız, dışarıda bir Türkiye olduğunun farkında değildik." dedi. Hazırlayacağımız anayasa millet ve devlet kaynaşmasını sağlayan bir temele oturtulmalı ve 78 milyonu kucaklamalıdır.

Değerli Komisyon üyeleri, 12 Eylül yönetiminin 1982 Anayasası'yla Türkiye'ye bıraktığı otoriter mirasın kısmi değişikliklerle devam ettiği aşikârdır. Geçmişte yapılan değişiklikler, bu Anayasa'nın restore edilerek demokrasinin evrensel standartlarına ulaşılamayacağını göstermiştir. Bütün

toplumsal ve siyasal kesimlerin bu konuda genel bir mutabakat içinde oldukları görülmektedir. 1982 Anayasası yamalı bohçaya dönmüştür; otuz dört yılda 17 kere değişmiştir, 113 maddesi yani yüzde 63'ü değiştirilmiş durumdadır; günümüze cevap vermekten, Türkiye'ye geleceğe taşımak yeterliliğinden uzak olduğu ortadadır. Milletimizi temsilde yüzde 97'nin üzerinde bir orana sahip bulunan Meclisimizin yeni bir anayasa yapmaya, darbe yönetimlerinden daha fazla hak sahibi olduğunu şüphesiz hepimiz kabul ederiz.

1 Kasım 2015 tarihinde yapılan 26'ncı Dönem milletvekili genel seçimiyle ilgili olarak Yüksek Seçim Kurulunun açıkladığı tutanaklar, mevcut Meclisin millî iradeyi güçlü bir şekilde yansıttığını ve temsil ettiğini ortaya koymaktadır.

Buna göre, 26'ncı Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin aldığı toplam oy sayısı 46 milyon 635 bin 959'dur. Meclisin temsil oranı, kayıtlı seçmen sayısı esas alınırsa yüzde 81, oy kullanan seçmen sayısı esas alınırsa yüzde 96, geçerli oy sayısı esas alınırsa yüzde 97 gibi çok yüksek bir düzeyde gerçekleşmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, ülkemizdeki seçkin insanların toplandığı, fikrî yönden, temsil ve örneklenme bakımından fevkalade üst seviyededir. Meclisimizde, her ilimizde seçilerek gelmiş, kabiliyetli, meziyetli bir kadro mevcuttur.

Ülkemiz, siyasi katılımın ve siyasi temsilin bu kadar yüksek olduğu bir ortamda, hâlâ darbe yönetiminin dayattığı, üstelik pek çok soruna yol açtığı ve yetersizliklerle malul olduğu bilinen bir anayasayla yönetilmeye müstahak değildir. Meclisimiz yeni bir anayasayı hayata geçirerek, milletten aldığı yetkiye layık olduğunu göstermelidir.

Bugün 1982 Anayasası'nın hazırlanış şartları, hedeflediği düzen ve yol açtığı sonuçlar itibarıyla Türkiye'ye yakışmadığı yönünde toplumda genel bir fikir birliği bulunduğu bilinmektedir. Zaten Mecliste bulunan siyasi partiler, seçim beyannamelerinde mevcut Anayasa'yı değiştirmeyi vadetmişlerdir. Bu vaatlerin gereği yerine getirilmelidir.

Gayemiz, toplumun hiçbir kesiminin dışlanmadığı, her kesimi kapsayan ve zihinlerde meşruluğu şüpheli olmayan bir temel kanun yapmaktır. Önceki aşamada, çalışmada olduğu gibi yeni ve sivil bir anayasanın toplumun ortak beklentisi olduğunu dikkate alacağız ve çalışmalar boyunca bu beklentilerin boşa çıkarılmaması için gayretli olacağız.

Çalışmalarda gözetilmesi gereken hedef, bütünüyle kendi siyasi düşüncesine yakın bir anayasanın kabul edilmesini sağlama refleksini sergileme olmamalıdır; farklı fikirleri evrensel ilke ve değerlerle uyum içinde olacak şekilde yorumlayıp ortak bir noktada birleştirmek olmalıdır.

Komisyon çalışmalarındaki mutabakat, toplumsal uzlaşma zeminini besleyecektir. Milletimizin bizden beklentisi, görüş ve fikir teatisinde bulunmamız, ülkemizin barışı, mutluluğu ve güvenliği için el ele vermemizdir.

Değerli Komisyon üyeleri, Meclis Başkanlığımız, çalışmaların yakından takip edilebilmesi için yeni anayasa İnternet sayfasını aktif hâle getirmiştir. Böylece, bu sayfada Komisyonun çalışmalarının yanı sıra anayasa konusunda bütün bilgi ve belgeleri toplu olarak kullanımınıza sunacağız.

Komisyon üyesi değerli milletvekili arkadaşlarım, sorumluluğu yüksek bir görevin üstesinden geleceğinize, sizlerin ve bütün katkı sunanların

büyük bir işi başarmanın mutluluğunu yaşayacaklarına gönülden inanıyorum. Geleceğin Türkiyesi'ni şekillendirmenin yol haritası olacak yeni sivil anayasayı yapacağınıza olan inancımı yineleyerek hepinize çok teşekkür ediyor, başarılar diliyorum.

Böylesine önemli ve tarihî bir günde bu çalışmayı yapacak Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubunda bulunan dört partiden, arzu ederlerse birer temsilcinin dilek ve temennilerini bizlerle paylaşmalarından memnuniyet duyacağımı belirtir, toplantımızı takip eden aziz milletimizi ve sizleri hayırlı neticeler nasip olması niyazıyla saygı ve en iyi dileklerimle selamlarım.

Teşekkür ediyorum.

Efendim, şu anda siyasi partilerimizden, AK PARTİ'den Sayın Cemil Çiçek Bey'e söz veriyorum.

Buyurunuz efendim.

CEMİL ÇİÇEK (Ankara) – Değerli Meclis Başkanımız, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum. Sizler aracılığıyla milletimize şükranlarımızı ifade etmek istiyorum. Bu çalışmaların ülkemiz, milletimiz için hayırlı sonuçlar vermesini de Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Sayın Başkan, evvela zatıalinize, Sayın Başbakanımıza, siyasi partilerimizin çok değerli genel başkanlarına bu çalışmaları tekrar başlattıkları için teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum. Ayrıca, bu Komisyonda görev yapacak olan 12 değerli arkadaşımızın verecekleri katkılar sebebiyle, yapacakları yoğun çalışmalar sebebiyle onlara da başarı dileklerimi ve teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum. Basın mensuplarımızın ilgisine, onlar aracılığıyla milletimizin desteğine de sözlerimin başında teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Başkanım, bizim burada bulunma amacımız, Türkiye'ye ve milletimize yakışır bir anayasa yapmaktır. Bugün yürürlükte bulunan Anayasa, kabul tarihi itibarıyla hesapladığımızda tam otuz üç sene iki ay yirmi yedi gündür tartışılan bir metin. Dünyada hiçbir anayasa metni yoktur ki yapılırken, yapıldığı sırada, kabulünden itibaren bu kadar uzunca süre tartışılsın, toplumun her kesimi eleştirsin, buna rağmen yürürlükte kalsın. Belki 82 Anayasası'nın en önemli başarısı da bütün bu tartışmalara rağmen varlığını sürdürüyor olmasıdır. Bu nedenle, bizim görevimiz Türkiye'ye ve milletimize yakışır yeni bir anayasa yapmaktır.

Ülkemizi geleceğe taşıyacak, hepimizin içinde kendisini bulacağı "İşte benim anayasam." diyebileceği bir toplum sözleşmesine ihtiyacımız var. Bu konudaki mutabakat başlangıç noktamız olarak en büyük avantajımızdır. Toplumun tüm kesimleri yeni anayasa konusunda bizden çok büyük bir beklenti içindedir. Tercih çok basittir, ya anlaşamayıp kamuoyu nezdinde "Darbeciler kadar olamadılar." tartışmasını, yaftasını üzerimizde taşıyacağız ya da milletimize karşı sorumluluğumuzu yerine getireceğiz. Aziz milletimiz bizlere yeni bir anayasa yapmak konusunda ağır bir görev vermiştir. Tek bir Türkiye var ve hepimiz bu ülkenin vatandaşlarıyız. Tüm toplumu kuşatıcı, hiçbir baskı olmaksızın milletin hür iradesiyle hazırlayacağı demokratik ve özgürlükçü bir anayasa bizim gelecek nesillere

en başta gelen borcumuzdur. Yeni bir anayasa Meclisimizin temel sorumluluğudur, geldiğimiz aşamada ülkemiz için de bir zorunluluktur.

Senedi İttifak'la başlayan demokrasi geleneğimiz bize köklü birikim ve büyük deneyimler sunmuştur. En büyük ve en kapsamlı deneyimi de 2011 Parlamentosunda biz yaşadık. Biraz evvel zatıalinizin verdiği rakamlar açıkça şunu gösterdi ki "Biz sadece Komisyon üyeleri olarak değil, bizim dışımızda milletimiz var, burada temsil edilmeyen siyasi partiler var, meslek örgütleri var, sivil toplum kuruluşları var, teker teker aziz vatandaşlarımız vardır." diyerek çok kapsamlı, çok verimli, belki hiçbir anayasa hareketine nasip olmayacak önemli bir çalışmayı da biz 2011'de gerçekleştirdik. 30 bin sayfaya yakın bir müktesebat da oluştu. Bu, bu çalışmalardaki en büyük kazanımımızdır, en büyük tecrübemizdir.

Değerli Komisyon üyeleri, 12 Eylül yönetiminin 1982 Anayasası'yla Türkiye'ye bıraktığı otoriter mirasın kısmi değişikliklerle ortadan kaldırılamayacağı açıktır. Geçmişte yapılan değişiklikler göstermiştir ki bu Anayasa'yı tamir ederek demokrasinin evrensel standartlarına ulaşılamaz. Bütün toplumsal ve siyasal kesimlerin de bu konuda genel bir mutabakat içinde oldukları görülmektedir.

İnsan haklarının ve hukukun üstünlüğüne dayanan demokratik mekanizmaların güçlendirildiği ve çoğulcu demokrasinin gereklerine uygun anayasa düzeni, ancak yeni bir anayasanın kabulüyle mümkündür. Anayasalar, toplumu oluşturan bütün kesimlerin hangi ortak paydada yaşayabileceklerini gösteren, herkesin hak ve menfaatlerini hukuki güvence altına alan ortak irade belgeleridir. Türkiye uzun zamandır içinde bulunduğu kültürel ve siyasal kutuplaşma ortamından yeni bir anayasanın gerektirdiği müzakere, hoşgörü ve uzlaşı zeminiyle uzaklaşabilir. Millî egemenliğin temsil mekanizması olan Türkiye Büyük Millet Meclisi aklın ve bilimin yolundan giderek bu tarihî görevini yapmalıdır. 82 Anayasası'nın yasakçı ve vesayetçi zihniyetinden insan odaklı, özgürlükçü ve demokratik temsil esasına dayanan bir anayasa yapmak için Uzlaşma Komisyonu "ortak akıl komisyonu" olarak çalışmalıdır, yeni anayasa da milletimizin anayasası olmalıdır.

Değerli komisyon üyeleri, değerli basın mensupları; anayasalar toplumsal mutabakatla yapılması hâlinde son derece önemli kaynak metinlerdir. Anayasaların toplum hayatının doğal akışı içinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçların karşılanmasında ve sorunların çözümünde sihirli bir değnek işlevi görmediği de bir gerçektir, olağanüstü bir anlam yüklemek de doğru değil. Ancak, anayasa, tek başına toplumun bütün siyasal ve sosyal sorunlarının çözümünü sağlamaya muktedir de olamayabilir ama bir anayasa metni dayandığı felsefe ve hükümleriyle devlet ile vatandaş arasındaki ihtilaf alanlarını giderici zemin hazırlayabilir. Bu Anayasa'nın Türkiye'ye dar geldiği konusunda bütün toplum kesimleri mutabıktır. 17 defa değişiklik oldu. Yarım kalan değişiklikleri de hesaba kattığımızda yürürlük süresi içerisinde her on beş ayda bir, on altı ayda bir, bazen bir ayda bir, bir anayasa değişikliği ihtiyacı toplumun gündemine gelmiştir, bunu dikkatlerinize sunmak isterim.

Demokratik kurumlar ve mekanizmalar aracılığıyla çözümü mümkün olan toplumsal sorunlar çözümsüz bırakıldığı için toplum büyük maliyetler ödemiş ve gerilimler yaşamıştır, yaşamaya da devam ediyor. Bu gerilim devlet mekanizmasını da içine alarak devletin güven ve itibar kaybının, devlet ile vatandaş arasındaki güven zemininin de aşınmasına sebep

olmuştur. Buradan hızla uzaklaşmanın yolu öncelikle sağlıklı bir toplumsal mutabakat metni oluşturmak ve bu metni ivedilikle hayata geçirmektir.

Bilindiği gibi, 1982 Anayasası, demin söylediğim değişikliklere maruz kalmış olmasına rağmen üzerindeki darbe anayasası yaftasını atamamıştır. Bu imaj nedeniyle, yaşanan her sorun haklı ya da haksız anayasaya mal edilir olmuştur. Sadece bu psikolojik sorunun giderilmesi ve anayasanın toplum tarafından benimsenmesini sağlamak için bile yeni bir anayasaya ihtiyaç duyulduğu aşikârdır. Kaldı ki anayasanın birçok toplumsal soruna kaynaklık ettiğini de göz ardı etmemek gerekir. Ülkemizin taraf olduğu çok sayıda uluslararası anlaşma, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ve Avrupa Birliği üyeliği hedefi dikkate alındığında mevcut Anayasa'mızın ne gibi sorunları önümüze getirdiği de ortadadır. Bu nedenle, ülkemizde toplumsal mutabakata dayalı yeni bir anayasa ihtiyacı ve bu ihtiyacın giderilmesi yönünde ciddi bir beklenti var.

Netice olarak anlaşılıyor ki ülkemizin bir anayasa sorunu vardır. Bu sorun çerçevesinde uzun yıllardan bu yana sürekli anayasa tartışmalarını yaşıyoruz. Ülke gündeminin sürekli bu tartışmalarla meşgul edilmesi ve bu konunun bir türlü çözüme kavuşturulamaması hem toplumu yormakta hem beraberinde sayısız gerginliklere sebebiyet vermekte hem de siyaset açısından itibar kaybına sebebiyet vermektedir. Anayasa konusunda yetki ve sorumluluk, millet iradesinin tecelli makamı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Yüce Meclisin bu konuda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirme ve milletin beklentileri doğrultusunda sivil, demokratik bir anayasa yapımını gerçekleştirme zamanı çoktan gelmiştir ve geçmektedir.

Yapılacak anayasayla ülkemizin kalkınmasına yeni bir ivme kazandırmak, toplumsal gerginlikleri asgariye indirmek, Anayasa çerçevesinde yapılagelen tartışmalara son vermek toplumun tüm katmanları olarak bizim elimizdedir. Bu süreçte birbirimizi suçlamak yerine, sorunlarımızın çözümüne katkı sağlamak amacıyla, her türlü fikrin tartışılmasına imkân verecek şekilde, ortak noktalarımızı ön plana çıkarmak suretiyle sorunun üstesinden gelmeye çalışmalıyız. Kangren olmuş bu sorunumuzu ülkemize karşı sorumluluğumuzun bir gereği olarak el birliğiyle çözeceğimize inanıyor, hepinize başarılar diliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Cemil Çiçek Beyefendi'ye teşekkür ediyorum.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi adına Sayın Bülent Tezcan Beyefendi'yi rica ediyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım, çok değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, çok değerli basın mensubu arkadaşlarım ve televizyonlar kanalıyla bizleri izleyen çok değerli milletimiz; öncelikle, bu çalışmayı başlattığı için Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımıza teşekkür ediyoruz.

Ayrıca, bir başka teşekkür borcumuzu daha ifa etmemiz ve hatırlamamız gerektiğini düşünüyoruz: İki önceki dönemde, 24'üncü Dönemde, yine, benzeri bir çalışmayı "Meclis Başkanı" sıfatıyla başlatan ve bugün aramızda "Komisyon Üyesi" sıfatıyla bulunan Sayın Cemil Çiçek'e de,

biraz önce bahsedilen müktesebat nedeniyle, o çalışma nedeniyle ayrıca teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, bir önemli çalışmanın başlangıcındayız. Herkes şunu çok iyi bilir ki: Çalışmaya doğru başlarsak doğru sonuca ulaşırız. Başlangıçta yanlış yerden ve yanlış noktadan yürümeye başlarsak, sonuçta çok verimli ve yararlı bir sonuç elde edemeyiz.

Bu çerçevede baktığımızda, Türkiye'nin gerçekten temel, önemli bir problemi olduğunu biliyoruz. Bu problem farklı biçimlerde tarif edilebilir, farklı biçimlerde izah edilebilir ama özünde aynı noktada buluşan bir temel problemdir. Biz buna darbe hukukundan arınma problemi diye bakıyoruz. Türkiye'nin temel problemi salt bir Anayasa problemi değildir. Evet, Anayasa, darbe hukukunun bir parçasıdır. Biraz önce izah edildiği üzere, 1982 Anayasası yapım şekli, yapım süreci ve bugüne kadar geldiği, izlediği çizgi, felsefesi, anlayışı, mantığı itibarıyla darbe ürünüdür ve darbe hukukunun bir parçasıdır ama darbe hukukunun tamamı değildir.

Ne yazık ki hukuk ve siyaset hayatımıza, o günden bu yana, darbe hukukunun özü, felsefesi, bütün uygulamalarıyla, sadece Anayasa alanına münhasır olarak değil, bütün alt mevzuat alanımıza ve anlayışımıza sirayet etmiş, ciddi olumsuzlukların da nedeni olmuştur. O yüzden, bu süreci basit bir anayasa yapım süreci olarak, bu Komisyonu anayasa yapımı çerçevesinde oluşturulmuş bir uzlaşma komisyonu olarak değil, köklü bir darbe hukukuyla hesaplaşma komisyonu ve darbe hukukuyla hesaplaşma süreci, daha doğru bir ifadeyle darbe hukukundan arınma süreci olarak görüyoruz. Komisyonumuzun bundan sonraki çalışmalarının da bu çerçevede yürümesinin, işe başlarken bu anlayışla başlamanın gerçek anlamda ihtiyaca cevap vereceğini düşünüyoruz.

Değerli arkadaşlar, tabii ki birçok tarif yapılabilir ama belki mutabık olacağımız bir önemli nokta vardır ki o da 12 Eylül Anayasası'nın en temel iki sorunu olduğudur. Bunlardan birincisi, devleti ön plana çıkarıp bireyi arka plana atan bir felsefeyle oluşturulmuş olması; bir ikincisi, parlamenter sistemi tarif ederken parlamenter sistemin esaslarına aykırı bir şekilde, Cumhurbaşkanının yetkilerinin çok geniş, bir parlamenter sistemde olmaması gerektiği ölçüde geniş tarif edilmiş olması. Kuşkusuz bunun o dönemdeki siyasi konjonktürle ve reflekslerle yakından ilgisi vardır ve o siyasi konjonktür ve reflekslerin oluşturduğu felsefe, o günden sonra darbe hukukunu bütün alt mevzuatıyla beraber bir bütün olarak bugüne kadar taşımış ve ne yazık ki sonraki dönemlerde bunu tahkim eden, darbe döneminin ürünü olmadığı hâlde darbe anlayışının ve felsefesinin ürünü olarak bunu tahkim eden yeni düzenlemeler mevzuatımıza girmiştir; Anayasa dışı düzenlemeler, alt mevzuattaki düzenlemeler. İşte, bütün bunların tamamını ele alan bir düzenleme ancak Türkiye'de gerçekten temel hak ve özgürlükleri esas alan özgürlükçü demokrasiyi tesis edecek, ihtiyaca cevap verecek bir çalışma olabilir.

1982 Anayasası 18 kez değişti; 79 esas madde, 5 geçici madde olmak üzere 84 maddesinde değişiklik yapıldı. Bazı maddelerde birden fazla yapılan değişikliklerle toplam değişiklik sayısı 113'tür. Buna rağmen, bu değişiklikler içerisinde altını özenle, önemle çizmek gerekir ki özellikle Anayasa'da demokratik gelişim ve adımlar noktasında ciddi önemli değişiklikler de yapıldı, Avrupa Birliğine giriş süreci içerisinde de ciddi değişiklikler yapıldı ama darbe hukukunun sistemimize sinen ruhu tamamen ortadan kaldırılamadı. İşte, onun için, bugün sürece yaklaşırken ve bu Komisyonumuz çalışmaya başlarken süreci darbe hukukuyla hesaplaşma -

“hesaplaşma” sözü belki çok sert ve keskin bir söz olarak algılanabilir- darbe hukukundan arınma, temizlenme süreci olarak ele alınmalı. O yüzden, biz meseleye yaklaşırken eş zamanlı bir çalışma öneriyoruz. Bu Komisyon Anayasa’nın ilgili bölümlerini ele alınırken anayasa yapımı sürecinde kompartıman usulü çalışmalıdır diye düşünüyoruz ve bu çerçevede belirli bir alanı düzenlerken onun alt mevzuatını da birlikte ele alacak ve darbe hukukunun tamamını mevzuatımızdan çıkaracak bir çalışmayı yürütmemiz gerekir.

Bakın, 1982 Anayasası’nda, hâlâ mevcut, yürürlükteki Anayasa’da basın özgürlüğü nasıl tarif edilmiş? Çok açık: “Basın hürdür, sansür edilemez.” Şimdi biz yeni anayasayı yazarken de bu ifadeden daha farklı bir şey kullanabilme şansına sahip değiliz, yine diyeceğiz ki: “Basın hürdür, sansür edilemez.” Ama, bu hükme rağmen,, bugün basın özgürlüğü konusunda Türkiye’de çok ciddi sorunlar yaşadığımızı biliyoruz, çok sayıda gazetecinin gazetecilik faaliyeti nedeniyle, terör örgütü üyesi isnadıyla tutuklu olduğunu biliyoruz. Son, Can Dündar ve Erdem Gül’le ilgili iddianamede, 400 küsur sayfalık iddianamenin içerisinde 52 delilin köşe yazısı olduğunu biliyoruz. Şimdi, böyle bir tablo içerisinde anayasaya neyi yazarsanız yazın basın özgürlüğünü güvence altına alan alt mevzuatı oluşturmadığımız sürece özgürlük ve demokrasiyi ortadan kaldıran bir siyaset iklimini değiştiremeyiz. O yüzden, sürece bütün mevzuat açısından bakmalıyız. Toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlüğünü, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkını Anayasa güvence altına almış, “Herkes, önceden izin almadan, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapabilir.” demiştir ama bugün, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkının özellikle biber gazı ve diğer şiddet yöntemleriyle nasıl engellendiğini görüyoruz. Bunu güvence altına alacak düzenleme olan Avrupa Birliği normlarının bile, bir dönem kısa ölçüde rahatlamalar sağlamasına rağmen, artık yetmemeye başladığını gördük ya da uygulanmamaya başladığını görüyoruz.

Değerli arkadaşlar, işte bu çerçevede baktığımız zaman, biz, soruna, bir darbe hukukundan arınma sorunu diye bakıyoruz. Komisyon çalışmalarının eş zamanlı olarak sadece bir anayasa metni çalışması değil, alt mevzuatıyla beraber bütün bir sistemi birlikte değiştirme çalışması olarak başlamasını ve yürümesini istiyoruz. Eğer darbeyle hesaplaşma konusunda samimiysek millet olarak el birliğiyle bu çalışmayı yürütelim. Biz buna sonuna kadar varız, bu çalışmanın içerisinde sonuna kadar samimi destek vermeye hazırız bu doğrultuda yürümesinde.

İkinci önemli mesele şudur: Anayasalar yapılırken birçok tartışma söz konusu olabilir ama bir ülkenin kuruluş felsefesinde kurucu irade vardır. Kurucu irade, asli kurucu iktidarın kullanabileceği ve tarif edebileceği iradedir ve bu çerçevede, 1982 Anayasası’yla değil, çok daha öncesinden 1919’la başlayan, Ulusal Kurtuluş Savaşı’yla başlayan bir kurucu irade hâlâ mevcut Anayasa’mızın içinde mevcuttur. Bu çerçevede, Anayasa’nın ilk 3 maddesinde ifade edilen ve 4’üncü maddede de güvence altına alınan ilk 4 maddenin kurucu iradeyi ifade ettiği ve bu süreçte tartışma konusu yapılmaması gerektiği noktasında hassasiyetimizi paylaşmak istiyoruz.

Bir başka önemli nokta: Değerli arkadaşlar, Türkiye'nin demokrasi tarihi iki yüzyıllık bir parlamenter demokrasi geleneği üzerine oturmuştur. 1808 Sened-i İttifak’la başlayan ve ibresini parlamenter demokrasiye doğru yönelten bir tabloyla, süreçle, birikimle karşı karşıyayız, o birikimi taşıyoruz. Kuşkusuz 1808 yılında parlamenter demokrasiye geçmedik, kuşkusuz 1876 yılında parlamenter demokrasiye geçmedik, kuşkusuz 1908 yılında

parlamenter demokrasiye geçmedik ama sistemin nüvesinde tohumları iki yüzyıl öncesinden itibaren böyle atılmaya başlandı. Tıpkı İngiltere'de 1215'te Magna Carta'yla nasıl parlamenterizme bir geçiş süreci başlamışsa bizde de süreç böyle başladı. Sistemler kişilerin ihtiyaçlarına göre değişmez. Sistemler kişilerin arzularına göre şekillenmez. Sistemler kişilerin arzu ya da ihtiyaç ya da kimlik ya da niteliklerine göre tartışılmaz. Sistemler toplumların tarihî birikimi, siyaset kültürü, siyaset alışkanlıkları, kurumsal birikimi üzerinden ortaya çıkar. İşte, bizim iki yüzyıllık demokrasi tarihimizde kurumsal birikimimiz, siyasal kültürümüz, tarihî deneyimimizin tamamı ibremizin parlamenter demokrasiye doğru yöneldiğini göstermiştir. Evet, parlamenter demokrasiden sapma dönemleri yaşanmıştır. En somut örneği 1982 Anayasası'nda parlamenter sistemle uyuşmayan çeşitli düzenlemelerin olmasıdır ama bundan şikâyet etmenin varacağı sonuç ve nokta bunu terk etmek değil, sistemde Parlamentoyu, Türkiye Büyük Millet Meclisini güçlendirecek, hukuk devletini tesis edecek, kuvvetler ayrılığı esasını güçlendirecek, parlamenter demokrasiyi daha nitelikli hâle getirecek yeni mekanizmaları geliştirmektir. Yoksa, iki yüzyıllık bir birikimi tamamen terk ederek güncel arzular etrafında şekillenen bir çalışmanın Türkiye için hayırlı, Türk demokrasisi için olumlu sonuçlar vereceğini düşünmüyoruz.

Bu çerçevede, çalışmaların parlamenter demokrasiyi güçlendirecek esaslar ekseninde yürütülmesi gerektiği inancımızı ve niyetimizi paylaşmak istiyoruz. Bu tartışmanın, bu Komisyonun çalışmalarının bir başkanlık rejimi tartışması gölgesinde olmaması ya da başkanlık kampanyasının yan kol faaliyeti pozisyonuna düşürülmemesi gerektiği konusunda hassasiyetimizi paylaşmak istiyoruz.

Bakın, Sayın Meclis Başkanımız önemli bir çalışma başlattı. Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Rica ederim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Bu çalışma devam ederken üzücü bir şeyle karşılaştık: Sayın Cumhurbaşkanımız bir başka kampanya başlattı. Bu kampanya başkanlık rejimi kampanyası. Sayın Başbakanımız dünkü konuşmalarında kısmen bu kampanyaya destek vereceği işaretlerini başlattı ve Parlamentoyu, bu Komisyonun çalışmalarını bir kenarda bırakıp "'Hadi, sivil toplum yürüsün ve 81 vilayeti gezerek başkanlık rejimi çalışması kampanyasını yürütelim.' anlayışının Sayın Cumhurbaşkanlığı makamında hâkim olduğunu görüyoruz, seziyoruz." demiyorum, doğrudan ifade ettiği için biliyoruz.

Onun için, Sayın Meclis Başkanımızdan hassaten bir talebimiz var: Bu çalışmanıza, bu Komisyonun çalışmasına ve bu sürece lütfen sahip çıkınız. Bunun dışındaki çalışmalar, özelikle devletin Cumhurbaşkanlığı makamı gibi önemli bir makamının mali güç, siyasi güç ve manevi gücünü kullanarak yürüteceği kampanya, sizin başlatacağınız bu çalışmayı, niyet öyle olur ya da olmaz ama fiilen sabote eden bir çalışma olabilir. O yüzden, Sayın Meclis Başkanımızın bu sürece ve bu Komisyonun çalışmasına sahip çıkacak gerekli girişimleri yapması gerektiği arzumuzu da paylaşmak istiyoruz.

Değerli arkadaşlar, son olarak şunu söyleyeceğim: Hiçbir çalışma olumsuz niyetle başlamamalıdır ve olumsuz niyetle başlayan çalışmalardan hayırlı sonuçlar çıkmaz. Biz, bütün bu çerçevede, pozisyonumuzu, tutumumuzu başlangıçta ifade ederek bu sürecin sonucunda Türkiye'nin darbe hukukundan arınma konusunda kapsamlı ve esaslı bir çalışmayı eş zamanlı yürütmesi için bu Komisyonun önemli bir görev ifa etmesini arzu

ediyoruz, bekliyoruz ve bu çalışmanın bu şekliyle hayırlı bir şekilde sonuçlanmasını diliyoruz.

Teşekkür ediyorum hepinize.

BAŞKAN – Efendim, teşekkür ediyoruz Sayın Bülent Tezcan Beyefendi'ye.

Halkların Demokratik Partisi adına Sayın Meral Danış Beştaş konuşacaklar.

Buyurun Hanımefendi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Meclis Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar; ben de bu anayasa yapım sürecinin tüm Türkiye halklarına, Türkiye yurttaşlarına hayırlı olmasını diliyorum öncelikle.

Usulen bir eleştiriyle başlamak isterim. Doğrusu, Sayın Meclis Başkanının bu ilk toplantıyı organize etmeden önce bütün partilerle istişare etmesini, toplantının düzeni ve yöntemi konusunda bir ortak mutabakat aramasını tercih ederdik fakat maalesef, bize sadece bir davetiye geldi ve önümüzdeki gündemi bugün burada öğrenmiş olduk. Umarız, bundan sonraki toplantılarda 4 siyasi partinin üyeleriyle ortak istişareyle bu tip organizasyonlar yapılır.

Değerli arkadaşlar, Sayın Meclis Başkanımız; bir de başka bir hususa dikkat çekmek istiyorum. Maalesef, Anayasa Uzlaşma Komisyonunun tek kadın üyesi olarak buradayım, on ikide 1. Sayın Meclis Başkanını da sayarsak sayı daha da vahim bir hâle geliyor. Bu, gerçekten büyük bir eksiklik. Kadın temsiliyetinin bu kadar az olması, bu anayasanın bir erkek anayasa mı olacağı, erkek zihniyetinin tümüyle hâkim olacağı bir anayasa mı olacağı sorusunu doğal olarak demokratik kamuoyunda, kadın örgütlerinde ve tüm kadınlarda yaratacaktır. Biz kadınlar toplumun yarısıyız, erkekler kadar varız biz de bu Türkiye'de. Bu nedenle, bu anayasa sadece erkeklere değil, aynı zamanda tüm yurttaşlar gibi kadınlara da yapılıyor. Hele hele daha önceki anayasalarda kadının adının olmadığını, kadın sözünün, kadın hak ve özgürlüklerinin ayrıntılı bir şekilde düzenlenmediğini, eril bir zihniyetle bu sürecin götürüldüğünü dikkate alacak olursak bunun ne kadar büyük bir eksiklik olduğunu bir kez daha görmüş olacağız.

Ama şunu ifade etmek isterim ki -başta ben ve tabii ki 2 arkadaşımla birlikte- Halkların Demokratik Partisi olarak Türkiye'deki tüm farklılıkların, ezilenlerin, dillerin, kimliklerin, inançların sözcüsü olacağımız gibi, Türkiye toplumunun yarısı olan kadınların da hak ve özgürlüklerini sonuna kadar bu masada temsil edeceğiz, onların sözcüsü olacağım. Bu konuda kadınların gözü arkada kalmasın. 1 kişi olabilirim, toplamda 3 kişi olabiliriz ama kadın sesini burada en güçlü şekilde dile getirmeye, ifade etmeye çalışacağım.

Tabii, bu masada ayrıca bir handikap var, büyük bir talihsizlik var, eteği ve kadını bir aşağılama aracı olarak gören bir zihniyet de masada oturuyor. Biz, kadına yönelik etek üzerinden bir aşağılamayı asla kabul etmediğimizi, etmeyeceğimizi ve bu masada bu eril zihniyetle, erkek egemen zihniyetle de mücadele edeceğimizi ifade etmek istiyoruz.

Değerli basın mensupları, Komisyonumuz Anayasa Uzlaşma Komisyonu, kutuplaşmanın dorukta olduğu, sokağa çıkma yasaklarının iki ayı aştığı ve gerçekten büyük bir çatışma ortamının göbeğinde çalışmalarına

başlıyor. Bu, çok önemli bir husus tabii. Cizre'de elli iki gündür sokağa çıkma yasakları devam ediyor, on üç gündür Cizre'deki yaralılardan hâlâ sonuç alınamadı ve cumartesi gününden bu yana da o bodrumda, vahşet bodrumunda tedavi olmayı bekleyen, sağlık haklarının yerine getirilmesini bekleyen yaralılardan haber almadığımız bir ortamda anayasa tartışması yapacağız. Bunu niye söylüyorum? Şu sebeple söylüyorum: Böyle bir ortamda, gerilimli, kutuplaşmanın dorukta olduğu, her gün insanların öldüğü, Türkiye'nin her yerinde annelerin çocuklarının, evlatlarının tabutlarına sarılmak zorunda kaldığı bir iklimde Anayasa tartışacağız. İşte, bu nedenledir ki biz bu süreçte Anayasa Komisyonunun da barışçıl bir ortamın, tartışma ortamının yaratılması noktasında sorumluluk alması gerektiğini ve Türkiye toplumunun her kesiminin bu tartışmaya dâhil olmasını sağlayacak mekanizmaları oluşturma konusunda sorumluluk almasını bekliyoruz. Nitekim, geçen dönemde Anayasa Uzlaşma Komisyonunda yol temizliği talepleri sıkça tartışıldı. Gerçekten, düşünce ve ifade özgürlüğünün olmadığı, basın-yayın özgürlüğünün askıya alındığı, şu anda mevcut darbe anayasasının bile işlemez hâlde olduğu bir ortamda biz özgür bir tartışmayı nasıl sağlayacağız? Bu Anayasa Komisyonunun en temel problemlerinden biri de tabii ki özgür bir tartışma ortamı. Gerçekten, Türkiye yurttaşlarının hepsinin anayasal taleplerini kendilerini bağlayan bir sözleşmede ifadesini bulması için özgür olması lazım. Şu anda, "tweet"ten, Facebook'taki bir mesajdan ya da herhangi bir sözden ya da bir haber yaptı diye gazetecilerin tutuklandığı bir ortamda, insanların her an öldüğü, çatışmaların yoğun olduğu bir ortamda Anayasa'yı tartışma mekanizmalarını oluşmak Parlamentonun ve bu Anayasa Uzlaşma Komisyonunun görevleri arasında olmalıdır.

Tabii ki diğer bir mesele de: Türkiye tarihine baktığımızda, önceki anayasaların vesayet dönemlerinde, darbe dönemlerinde olduğunu yakından biliyoruz. Şu anda da Sayın Cumhurbaşkanının bu Anayasa sürecini kendisine bağlı kılma çabasını ve vesayetçi yaklaşımını da hepimiz izliyoruz. Bu, bir sır değil. Daha Anayasa Uzlaşma Komisyonu ilk toplantısını yapmadan, daha Anayasa Uzlaşma Komisyonu üyeleri tarafından usul hükümlerine karar verilmeden Meclis Başkanının Başkanlığında bir anayasa kampanyası başlatılmış durumda. İşte, bu meselede de sorumluluk yine Meclis Başkanının ve tabii ki Parlamentonundur. Halkın iradesini temsil eden Parlamentonun bu sürecin tek sahibi olduğunu önemle vurgulamak istiyoruz ve bunun gereğinin de yapılması gerektiği de yine açıktır, zorunludur ve elzemdir.

Değerli basın mensupları, değerli milletvekili arkadaşlarım; çok önemli bir mesele daha var. Anayasalar, bilindiği üzere, toplum sözleşmeleridirler ve toplum sözleşmeleri toplumun katılımını gerektirir. Toplum, kendisiyle ilgili nasıl bir anayasa yapıldığını bilmek, o konuda görüşlerini ifade etmek ve katılmak ister. Bizim Halkların Demokratik Partisi olarak Türkiye'de demokratik, özgürlükçü, eşitlikçi, kadın özgürlüğünü ve eşitliğini esas alan, Türkiye'deki tüm farklılıkları kapsayan, eşit ve özgür yurttaşlığı tahkim eden bir anayasa ihtiyacı olduğu konusundaki görüşümüz nettir ancak önemli olan, bu anayasanın nasıl, hangi yöntemle yapılacağı hususudur. Bu masadayız çünkü bu masanın gerçekten bu anayasa yapım sürecindeki izleyeceği yol da en az anayasanın yapımı kadar... Yazımı demiyorum altını çizerek çünkü anayasalar yazılmaz, yapılır. Bizim geçmiş tarihimizde de en büyük eksikliklerimizden biri, sadece yazım olarak nitelendirilmesi ve yazdıktan sonra bütün iradeleri dışlasa da bunun yeterli olduğu kanaatiydi.

İşte bizim görüşümüz ve önerimiz şu olacak: Biz kesinlikle bu Anayasa uzlaşma komisyonunun ya da mutabakat komisyonunun ya da bugün yapılacak tartışma sonucu adı ne olursa olsun kamuoyunun denetimine ve katılımına açık olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu anayasa süreci kesinlikle şeffaf yürümelidir. Basın mensuplarının, katılmak isteyen diğer kesimlerin, demokrasi güçlerinin, toplumun farklı kesimlerinin bu süreci izleyebilmesi, denetleyebilmesi, önerilerini sunabilmesi ve önerilerinin takibini de yapması gerekiyor. Yapması için gerekli olanakların tabii ki oluşturulması gerekiyor. Bu da katılım kanallarının açık tutulmasıyla mümkündür. Bizim bu konuda önerimiz: Şeffaf ve katılımcı bir yöntemle bu sürecin yürütülmesidir. İşte Anayasa Komisyonunun, anayasal taleplerin tartışılması noktasında sorumluluğu en üst düzeyde alması gerektiğini düşünüyoruz. Türkiye'nin mevcut ikliminde anayasa tartışmalarının ancak bir barış ortamının, bir özgürlük ortamının ve tartışma ortamının yaratılmasıyla çok daha iyi bir anayasa yapım sürecinin olacağına inanıyoruz. Şu anda, başta da ifade ettiğim gibi, gerçekten dünyanın her yerinde de bilindiği üzere, barışçıl ortamda olmayan bir anayasa tartışması nasıl bir barış anayasası olacak? Bir çatışma ortamında, savaş ortamında yapılacak anayasa tartışmalarının çerçevesini ve tartışma yöntemlerini çok iyi koymamız lazım çünkü biz, bu anayasanın gerçekten Türkiye'de herkesin sorunlarını çözmesi gerektiğine inanıyoruz. Şu anda mevcut tartışmalar, çatışmalar, ölümler, sokağa çıkma yasaklarının temel dayanaklarından biri de tam da Anayasa'dır, anayasal hak ve özgürlüklerin olmamasındandır. Bu nedenle, anayasanın bu sorunları çözecek bir perspektifle, bir arka planla, bir yaklaşımla ve çalışma yöntemiyle bunu aşması gerekiyor.

Son olarak tekrar, bütün Komisyon üyelerine başarılar diliyorum. Umarız bu anayasa süreci, Komisyonun çalışmaları Türkiye toplumuna, Türkiye yurttaşlarına hayırlı uğurlu olur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Milliyetçi Hareket Partisi adına Sayın Oktay Öztürk Beyefendi.

Buyurun efendim.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, basınımızın çok saygıdeğer temsilcileri; aziz milletimizin huzurunda ilk çalışmaya başlamış bulunuyoruz. Hepinizi en derin saygıyla selamlıyorum.

"Partimiz, ülkemizin 21'inci yüzyılın ilk çeyreğinde üzerinde geniş mutabakatın sağlandığı güçlü bir toplumsal dayanışma belgesi hüviyeti taşıyan anayasal bir yapıyla yol alınmasını arzulamaktadır. Ancak hiç kimse Milliyetçi Hareket Partisinden toplumumuzun bireylerine çağdaş hak ve özgürlükleri sunarken onların varlık nedeni ve biricik sosyokültürel kaynağı olan aziz millet varlığının zedelenmesine, devletin yapı taşlarının tahrip edilmesine müsamaha göstermesini beklememelidir. Bu nedenle, özgürlük ve güvenlik, özgürlük ve millî dayanışma, özgürlük ve millî egemenlik ile özgürlük ve millî kimlik gibi unsurlardan birinin tercihi ve diğerinin feda edilmesiyle değil, bu değerlerin bir arada, denge ve uyum içinde yaşatılması anayasa tartışmalarının özünü oluşturmalıdır.

Süregelen anayasa tartışmalarının ciddi gerilimlere neden olacağı şimdiden anlaşılmış durumdadır. Çeşitli kurum ve kuruluşlar kaygılarını dile getirmeye başlamışlardır. Dileğimiz, gerilim sonucu oluşacak biriken enerjinin açığa salınmadan demokrasimizin devamının mümkün olması ve iktidarın da bu öngörüye ulaşmış bulunmasıdır. Cumhuriyetimizi savunmasız bırakacak bir demokratikleşme hayalinin hiç kimseye yarar sağlamayacağı bilinmelidir.

Devletsiz yaşayamayacağımız açıktır, milletsiz bir devlet olamayacağı da bir gerçektir, bireyden başlamayan bir gelişmenin gerçekleşemeyeceği de ortadadır. O hâlde her üçünü sentez yaparak 21'inci yüzyıla devam etmemiz kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bugünden itibaren yapılacak iş, olabildiğince geniş uzlaşmayı sağlayacak bir yöntemle Anayasa değiştirme zemininin Türkiye Büyük Millet Meclisine çekilmesi olmalıdır.

Partimiz, Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Başkanlığında oluşturulacak, siyasi parti gruplarının temsilcilerinin de yer alacağı bir heyetin Anayasa Hazırlık ve Uzlaşma Komisyonu olarak görev alması yönünde girişimde bulunmuştur."

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu sözler, 2/10/2007 tarihli, partimizin Türkiye Büyük Millet Meclisi grup toplantısında Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Bey'in konuşmasından alınan bölümlerdir. Görüldüğü gibi, o gün söylenen sözler hâlen bu konudaki geçerliliğini, güncelliğini ve en önemlisi, haklılığını korumaya devam etmektedir.

Sayın Genel Başkanımızın bu konuşmasında işaret ettiği usul ve esaslara neredeyse bire bir uygun olarak, 2011 yılında kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonu sürecinde de ısrarla belirttiğimiz gibi, Milliyetçi Hareket Partisi olarak esasen yürütmek üzere olduğumuz anayasa yapım sürecini her şeyden önce bir yeni anayasa yapımı değil, Anayasa'nın yenilenmesi süreci olarak algıladığımızı belirtmek istiyoruz. Çünkü ortada bağımsızlığını yeni kazanmış bir milletten, savaş, devrim, darbe gibi olağanüstü bir süreçten sonra ya da herhangi bir başka sebep veya ihtiyaçla devlet düzeninin yeni baştan kurulması veya değiştirilmesi gibi bir ihtiyaç ülkemiz ve milletimiz açısından söz konusu değildir. Bu toplantıyla yapmayı planladığımız iş, mevcut anayasal düzen içerisinde, olağan şartlarda ve olağan bir dönem içerisinde Anayasa'nın yenilenmesi işidir. Bu Komisyonun faaliyetinin mevcut anayasal düzenin dışına çıkması veya bu düzeni ortadan kaldırması zaten hukuken düşünülemez. Bu olağan Anayasa yenileme faaliyetininse katılımcı ve uzlaşmacı bir yöntemle yapılması ve gerçek ihtiyaçlara dayanan anayasal çözümler getirmesi gerektiğinin altını önemle çiziyoruz. Aksi takdirde, katılım, uzlaşma ve gerçek ihtiyaçlara dayanmayan düzenlemelerin kalıcı olmayacağı ve ülkemizdeki anayasa tartışmalarını da sonlandırmayacağı kaçınılmazdır. Bu sebeple, yapacağımız çalışmada Anayasa Uzlaşma Komisyonunun toplumsal katılımı sağlayacak şartları sağlaması, siyasal uzlaşmaya imkân verecek bir yapıyı esas alarak yapılanması gerekir. Bu noktada hemen belirtelim ki Türkiye Büyük Millet Meclisi 24'üncü Dönem Anayasa Uzlaşma Komisyonunun vatandaştan sivil toplum kuruluşlarına, Mecliste temsili bulunmayan siyasi partilerden üniversitelere, meslek örgütlerinden sendikalara birçok kişi, kurum ve kuruluşun görüş ve önerileriyle Anayasa'nın yenilenmesi sürecine aktif katılımını sağlayacak süre ve usulleri bu Komisyonun da yeniden benimsemesi gerekir. Anayasa metninin kaleme alınması sürecindeyse 24'üncü Dönemde olduğu gibi, bir hükmün anayasa hükmü olabilmesi için

komisyondaki partilerin oy birliğinin aranması şartının yeniden ilke olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki oy birliği şartı tarafları müzakereye ve uzlaşmaya zorlayacak elzem bir şarttır. Aslında katılım ve uzlaşmayı esas alan bu modeli MHP olarak ilk kez dile getirmiyoruz, hatta şunu net bir şekilde hatırlatmakta fayda vardır ki kimsenin toplumsal katılım ve siyasal uzlaşmayı aklına getiremediği bir dönemde ve hatta bazılarının akademisyenlere para vererek hazırlattığı ısmarlama anayasaları Meclise getirmenin siyasi ortamını yokladığı bir dönemde Genel Başkanımız neredeyse şu anki modeli 2007 senesinde açıkça önermiş bulunmaktadır. Ne acıdır ki bu çevreler mevcut Anayasa'yı "darbe ve dikta anayasası" olarak nitelerken kendi ısmarlama anayasalarının kabulünde bir beis görmemişlerdir. Buraya kadar saydığımız ilke ve prensipler benimsendiğinde katılım ve uzlaşma ile oluşacak metin, toplumun gerçek manada sözleştiği bir metin olacaktır. Aksi takdirde, toplumsal sözleşme olmaktan öte, çoğunluğun birtakım ihtiyaçlarına alelacele çözüm yetiştiren ve yapıldığı günün ertesi günü hakkında hiç bitmeyecek tartışmaların başlayacağı bir denemeden öteye geçemeyecektir. Katılımın ve uzlaşmanın yanında bunlar kadar önemli bir diğer husus ise kaleme alınacak Anayasa hükümlerinin milletin gerçek ihtiyaçlarına çözüm getirme amacıdır. Bu amacın gerçekleşmesi için ise bu Komisyonun milletimizin anayasal ölçekte çözebilecek gerçek ihtiyaçlarını tespit edebilmesi hayati önem taşımaktadır. Bu açıdan, anayasa yenilenmesi sürecine birey, kurum ve kuruluşların aktif katılımının sağlanmasının önemi bir kere daha karşımıza çıkmaktadır. Bu katılımla da elde edilecek veriler teknik bir çalışmayla ayıklanıp kategorize edilecek, ortaya çıkan sonuç toplumdan gelen ihtiyaçların tespitinde önemli bir fonksiyon icra edecektir. Bu gerçeklere dayanarak yazılacak anayasa ise toplumun her kesimini kapsayacak ve kalıcı olacaktır.

Bu sebeple, Milliyetçi Hareket Partisi olarak Anayasa Uzlaşma Komisyonunu, bir kere daha, toplumun gerçek ihtiyaçlarına dayanan bir Anayasa'nın yenilenmesi çalışmasını benimsemeye elbette ki davet ediyoruz. Bu bağlamda, siyaseti ilgilendiren ve fakat siyaset üstü bir belge olan Anayasa'ya samimiyetle yaklaşılması gerektiğini vurguluyor, ülkemizin ve milletimizin gerçek ihtiyaçlarının neler olduğu ve Anayasa'nın yenilenmesi çalışmalarının başta temel hak ve hürriyetler, hukuk devleti, demokrasi başlıklarına istinat eden gerçek ihtiyaçlar üzerinden tartışılıp tartışılmadığı konusuna da hassasiyetle sahip çıktığımızı tarihe not düşmek bakımından tekrar tekrar ifade ediyoruz.

Bu aşamada, önemle vurgulamak isteriz ki eşit temsil ve tam mutabakat esaslarına dayalı Anayasa Uzlaşma Komisyonunun henüz ilk toplantısı dahi yapılmamışken Sayın Cumhurbaşkanı tarafından yönlendirilmeye çalışılması kabul edilemez. Başka bir ifadeyle, Türk milletinin gerçek ihtiyaçları bir kişinin başkanlık sistemi ihtiraslarına kurban edilmemelidir. Dolayısıyla, aziz milletimizin kendi iradesine kendisi sahip çıkarak iradesinin en büyük tecelligâhı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin hiç kimse tarafından sabote edilmesine müsaade etmeyeceği de bilinmelidir.

Parti olarak düşüncelerimizi bu şekliyle şimdilik arz etmiş bulunuyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum tekrar.

BAŞKAN – Efendim, Oktay Öztürk Beyefendiye teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Ne diyecektiniz Garo Bey?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, toplantı gündeminden bizim haberimiz yoktu, 3'üncü madde olarak "Basının toplantı salonu dışına davet edilmesi." demişsiniz, biz bu görüşünüze katılmıyoruz.

BAŞKAN – Katılmayın efendim.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Toplantının basına açık devam etmesi, belki kameralar konusunda bir sınırlama getirilebilir ama bütün çalışmalarımızın basına açık olarak devam etmesini arzu ediyoruz, gündemin 3'üncü maddesine itiraz ediyoruz.

BAŞKAN – Peki, efendim, anladım Beyefendi, görüşünüzü anladım.

Efendim, bütün konuşan değerli arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Meral Danış Beştaş Hanımefendinin bir tenkidi oldu başta "Neden bu toplantıyı yapmadan evvel yine bir araya gelmedik?" diye; işte, bir araya geldik, çalışma esaslarını burada tespit edeceğiz, nasıl çalışacağız, ne gibi çalışacağız, İç Tüzük'ümüz diyelim, ne olacak, bunu birlikte konuşacağız. Dolayısıyla, bir başka yol olamazdı. Bendeniz dört siyasi partimizi de aradım, kendilerinden bu noktada konuşmaları için ricada bulundum, haberdar ettim. Bunu açıklığa kavuşturmak istedim.

Şimdi, bir aile fotoğrafı çekilmesi isteği var.

Bütün toplantının basına açık olması gibi bir husus Beyefendinin, Garo Bey'in teklifidir, oysa bu yine "Açık mı olacak, kapalı mı olacak, nasıl yapacağız, ne edeceğiz?"i biz kendi aramızda kararlaştıracağız.

Şimdi, basın mensuplarının istedikleri aile fotoğrafını -size zahmet vereceğim- teşrif ederseniz, burada verelim, sonra yine devam edelim, basına kapalı bölüme geçeceğiz.

Efendim, herhâlde kâfi.

Çok teşekkür ediyorum.

Basına kapalı bölüme geçiyoruz, sual almıyoruz efendim.

Bir on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 11.22

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.32

BAŞKAN: TBMM Başkanı İsmail KAHRAMAN

-----0-----

BAŞKAN – İkinci Oturuma geçmiş bulunuyoruz.

Ben öncelikle, siz değerli milletvekillerimize, sizin şahsınızda partilerinize, sayın genel başkanlara teşekkürlerimi yineliyorum. İnşallah, güzel bir çalışma yapacağız.

BAŞKAN - Ümit, kaybetmememiz gereken bir servet. Şunu inanarak söylüyorum, biiznillah, biz 26'ncı Dönemde bir taçlanmayla Türkiye'yi baş başa getireceğiz, taçlanmayla bu dönemi tamamlayacağız yani bir anayasayı inşallah yapacağız. Aksi takdirde, kendi geliş sebebimize de, hedeflerimize de aykırı hareket etmiş oluruz. Görüşmeler devam ettikçe muhakkak ki daha bir yaklaşım olacaktır ve herkes daha bir ısınmayla mevzuyu ele alacaktır. Tabii ki yüzde yüz mutabakatla bir anayasa mevzusu bir ütopya ama çok büyük bir katılımın olması en büyük temennimizdir.

Bundan sonraki çalışmalar Akay Caddesi'ndeki ek binamızda olacaktır. Zira, her partimize oda tahsisi gerekir, uzmanına, danışmanına oda tahsisi gerekir. Böyle imkâna orada da sahibiz ve orada inşallah çalışmayı sürdürürüz.

Bizim çalışma usullerine ait görüş ve değerlendirmemiz için de bir zamana ihtiyacımız olduğu düşüncesindeyim, kanaatindeyim. Şu anda aramızda 2011 komisyonunda görev almış 2 üye var, ayrıca 2 kişi daha yani 4 kişi var, bir de Sayın Değerli Başkanımız Cemil Çiçek Bey var. Diğer arkadaşlarımız yeni katılıyorlar. Eskilerin denemesinden, deneyiminden, tecrübesinden de istifade ederek, kendi görüşlerimizi geliştirerek bir çalışma esaslarını ortaya koyucu toplantı yapalım. Bunu bir dahaki toplantımızda inşallah kararlaştıralım ve bize bir zaman kalmış olsun. Nasıl yürüyecek çalışmalar, kararlar nasıl olacak, toplantılar nasıl olacak... İşte "çalışma usulleri" dediğimiz genel kapsamda bir ifadedir, onun altını inşallah dolduralım.

Bu arada, bir madde daha koymuştuk "sunumun takdimi" diye. Bakınız, şu anda karşıda görüyorsunuz. İsterseniz bunu da ön hazırlıkları yaparken sizlere yeni bir özetleme olsun diye takdim edelim ve arkasından bugün aktaralım.

(Sunum izlendi)

BAŞKAN – Efendim, gördüğünüz gibi, çok ciddi, çok derinlemesine bir çalışma yapılmış. Tabii, bu dokümanlardan ve bu çalışmadan çok istifade edeceğiz; toplumun her kademesine inilmiş. Ayrıca, biz yine konuşmamızda ifade ettiğimiz gibi, yeni tekliflere, yeni görüşlere açık olduğumuzu da beyan ettik. Ama, tekrar, yeniden aynı safhaları yaşamamız elbette ki zaman israfından başka bir şey olmaz.

Tekrar bu çalışmada bulunanlara teşekkür ediyoruz.

Şimdi, eğer uygun görürseniz, perşembe günündeyiz, pazartesi veya salı grup var, çarşamba günü, o zamana kadar da teknik hazırlıklar ve bina hazırlıkları biter, çarşamba günü saat olarak yine eğer 11.00'de dersek...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şimdi, Sayın Başkan...

BAŞKAN – Evet.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Çarşamba gün olarak bizim açımızdan bir sıkıntı olmaz ama saati öğleden sonraya alabilirsek, şöyle bir mazeretimiz var.

BAŞKAN – Estağfurullah, buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Saat 11.00'de bizim kapalı grup toplantımız var. Biz bu çalışmayı da kapalı grup toplantımızda kendi grubumuzla paylaşacağız. O yüzden, mesela saat bir yapabiliriz, on iki yapabiliriz yani biz o sunumu yapar öyle geliriz toplantıya.

BAŞKAN – Hayhay.

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Diğer günler için...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır hayır, yok yani bunu bir kereye mahsus yapacağız.

BAŞKAN – Şöyle mi diyelim: Saat 13.00'te öğle yemeğiyle başlayalım. Değil mi?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Olur, uygun bizim için.

BAŞKAN – Siz toplantıdan çıkacaksınız, gelinecek, kahvaltı sonrası olur.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Tamam, bizim için uygundur.

BAŞKAN – İnşallah, çarşamba günü saat 13.00'te...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Toplantıdan çıktıktan sonra yavaş yavaş yürüme fırsatı tanıyalım efendim, 13.30 olsun. Hemen hemen koşa koşa geleceğiz, nefes nefese bir şey olmasın. Sıkıştırmayalım yani biraz rahat hareket edelim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bizim için mahzuru yok.

BAŞKAN – Hayır efendim, isterseniz 14.00 diyelim. Ama, ben isterim ki beraber bir yemek yeriz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yemeği beraber yiyelim demişti Başkan da. Yani, 13.00'te tabii, 13.00 uygun.

BAŞKAN – Oktay Bey...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Hayır, Bülent Bey'i rahatlatalım diye teklif edildi, bizim için fark etmiyor..

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yok yok, bir mahzuru yok, 13.00 uygun bizim için.

BAŞKAN – 13.00 diyoruz, yemekle başlıyoruz ve öncelikle bu çalışma usul ve esaslarına ait görüşümüzü netleştirmiş oluruz ve çalışmaya başlarız.

CEMİL ÇİÇEK (Ankara) – 13.00'te orada mı?

BAŞKAN – 13.00'te... Cemil Bey dakik bir insandır, saat on üçte orada olun, doğru. Evet, saat on üçte inşallah...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ek binada...

BAŞKAN – Akay'da, yemeği de orada yiyeceğiz.

Yemeği burada mı yiyip gidelim?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Orada yiyelim.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Başkanım, siz orada hiç yemek yemediniz, arkadaşlar da bilmiyorlar, bence burada yiyin de öyle gidin.

BAŞKAN – Oktay Bey, yine buradan gidiyor yemek, orada da arkadaşlarımız var. Orada biz birleşelim.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Yok, buranın yemeğiyle orası aynı değil efendim.

CEMİL ÇİÇEK (Ankara) – Aynı aynı. Yemek olarak aynı. İki türlü yemek var; bir tabildot var, bir de sizlerin tercihine göre çıkan... Siz tabildota denk geldiniz, normaldir yani...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Başkanım, biz hiç tercihimize göre yemek yemedik orada, ne bulduysak onu yedik.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlarım, bir de şu var, yani biz orada yemeye alışacağız. Burada ye oraya git, burada ye oraya git olmaz. Orası artık bizim evimiz. Tabii evimiz derken yatmayacağız ama epey bir mesai vereceğiz inşallah.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, bir önerim daha var uygun bulursanız...

BAŞKAN – Lütfen...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Demin sunumu dinledik. Şimdi orada tam anayasa metni öneren beş veya altı kuruluş var sanıyorum, üniversiteler var...

BAŞKAN – 28 efendim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – 28 mi?

BAŞKAN – Evet. Vakıf var, dernek var, siyasi parti var.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Tam anayasa metni öneren...

BAŞKAN – Tam yani 1'inci maddeden son maddeye kadar.

Ben yanlış mı biliyorum, 28 mi 26 mı?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani, bunlar basılıp...

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Var var, İnternet'te var.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani, güzel bir çalışma yapılmış; mesela, uzlaşılan maddeler, bunun daha önce fotokopi olarak çıktısı vardı. Şimdi, bunun uzlaşılan, uzlaşılamayan, bir de toplam 177 maddenin...

BAŞKAN – Bülent Bey, affedersiniz, 19 taneymiş.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani bu arada şu tam metinleri bastırabilmek mümkün mü Meclis olarak? Elimizin altında olursa, çantamızda, çok yararlı olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Yani bu 19 teklif ne şekildeydi, içeriği nedir, basalım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teklif metni o kadar yani basılırsa...

BAŞKAN – Basalım, tabii efendim, hayhay.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir de bu uzlaşılanlar basılmış, uzlaşılamayanlar var, bir de tamamının toplandığı bir metin var; renkli, yeşil, kırmızı, siyah olarak yazan. Bunlar da kitapçık olarak basılırsa çantamızda olur.

BAŞKAN – Bunların tamamı İnternet'te var.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biliyorum.

BAŞKAN – Ama elinizde toplu olarak bulunması bakımından hayhay basalım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şöyle mesela, biz taşıyoruz, bizde de var o Meclisin çalışması ama zor oluyor taşıması. Şimdi şu toplamı, şu uzlaşma sağlanamayanlar, sağlananlar yani ayrı ayrı oldu mu taşıması zor. Bu şekle gelirse çok rahat olur bizim için.

BAŞKAN – Çok doğru, haklısınız beyefendi. Bunu da öyle yapıyoruz.

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Bizim uzmanımız Taylan Bey bastı galiba. Basılmış metin tekrar basılmaz, mukayeseli...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Varsa daha iyi.

BAŞKAN – Hangi metin Ahmet Bey?

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Bu metin. Çalışma ve değerlendirme, mukayese, nerede uzlaşıldı, uzlaşılmadı...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ayrı bir metinde değerlendirmede var. Sayın vekilimizin ifade ettiği, derli toplu o İnternet'te bulunan şeylerin...

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Ben bakamadım yani, sen bakmışsın Mehmet, hepsi de var mı?

BAŞKAN – Hayır, var olsa bile onu toplu hâlde size takdim edelim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Peki.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Garo Bey.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sunumu da bize mail atma...

BAŞKAN – İnternet'te var efendim.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – O dönem çok şümullü bir çalışma yapıldı, hemen hemen ihtiyaç hissedilecek her şey var ama bir şeye dikkatinizi çekmek isterim Bülent Bey. Anayasa gönderen üniversiteler vesaire falan var. Biz diyoruz ya: "5 kişi oturdu bir Anayasa yaptı, 1982 Anayasası." Şu kadar zamandır bunu tartışıyoruz, tartışmaların odağında da bu var. Bize Anayasa yazıp gönderenler de aynı tartışmanın içerisinde ama kendileri 1 kişi oturuyor, üniversitenin 1 Anayasa profesörü var oturuyor ona talimat veriyor rektör "Bir anayasa yap da şu Meclise gönder." diye. Oturuyor bir anayasa yazıyor, bize gönderiyor. Gelen anayasaların büyük bir çoğunluğu bu şekilde.

BAŞKAN – Efendim, bu kadarla iktifa ediyoruz. Yemeğe buyurun.
Tekrar tekrar teşekkür ediyorum.
Lillahil Fatiha.

Kapanma Saati: 11.55